

SUVELAVASTUS

ISAD ja POJAD

Ott Kilusk

ISAD ja POJAD

Tragikomöödia kahes vaatuses

Lavastaja **Kaili Viidas** (Teater Endla)
Kunstnik **Iir Hermeliin**
Muusikajuht **Feliks Kütt** (Teater Endla)
Valguskunstnik **Andres Sarv**
Helimeistrid **Mait Karm** ja **Remi Teras**
Grimeerija **Karina Pajunurm**
Kostüümide teostus **Moonika Lausvee**
Lavameister **Rello Lääts**
Dekoratsioonide teostus **Andres Mirme**
Etenduse juht **Aigi Veski**
Produtsent **Martti Meumers**

Esietendus 17. juulil 2024 Palmse mõisa pargis

Korraldaja: **Kontserdihunt**

Osades:

Evald, isa, lesk ja vanaisa **EGON NUTER** (Tallinna Linnateater)
Sulev, Evaldi vanem poeg **HANNES KALJUJÄRV** (Teater Vanemuine)
Märten, Sulevi poeg **RASMUS KALJUJÄRV**
Riho, Evaldi noorem poeg **INDREK TAALMAA** (Teater Endla)
Renee, Riho poeg **LEONHARD SASS TAALMAA**

Lavastus „Isad ja pojad“ mõtiskleb selle üle, mis juhtub meie armsate ja läbinisti omade eesti meestega, kui nende elus ei ole ühel hetkel enam naisi. Kuidas saavad nad hakkama sellise salapärase nähtusega nagu elu? Kui mõista teatrit elu kontsentraadina, siis kahe tunni sisse eesti mehe elu igal juhul võimatu mahutada. Sellepärast ongi lavastus täis absurdseid, samas tuttavlikke liialdusi ja kurbnaljakaid olukordi. Täitsa kahju hakkab sellest eesti keskmisest mehest, kes maadleb nii tehnilise saamatuse kui hingelise väljendusoskuse puudumise, kentsakate julgustükkide ja meheksõlemise tõestamise, kuuluvus- ja teostusvajaduse, naiste ettearvamatute ootuste ja vananemise ning poolikute hariduste ja utopistlike ideedega. Olgugi, et lavastus on tragikomöödiale omaste tugevate liialdustega, on ka päris elus selliseid kaasaegse maailma reeglitele alla jäävaid mehi päris palju. Neid on nii isade, poegade kui vanaisade hulgas – me kõik oleme neid kohanud. Võib-olla elame neist mõnega isegi koos.

Käesolev lugu tiirleb vanaisa Evaldi ja tema poegade ning pojapoegade ümber. Tegelikult võiks see lugu olla ka hoopis

Evaldi kursusekaaslasest Vaikest, sest kusagil on olemas ka naised, kes samamoodi igatsevad mehi, lausa karjuvad nende järele. Küsida võiks ju ka risti vastupidi: mis saab naistest, kui mehi enam ei ole? Hoolimata kogu maailma filosoofilisest ja idealistlikust kaldumisest sooneutraalsuse suunas on tavalises argielus millegipärast ikkagi vaja nii mehi kui ka naisi.

Lavastust „Isad ja pojad“ võib võtta kui meeste kummardust naistele koos sõnumiga: „Naised, te olete meile kallid ja ausõna, me vajame teid! Väga vajame!“ Kuna ma aga ise olen naine, siis ei saa ma meeste eest rääkida. Võin hoopis üldistavalt öelda, et naistele meeldib meestest rääkida. Meestest kõige laiemas tähenduses ja enamasti teistele naistele. Räägitakse nii isadest kui poegadest, abikaasadest ja *boy-friend*’idest, ägedatest ideaalmeestest ja viletsatest kobakäppadest. Ükskõik, milline see mees on ja kui käre on teinekord sõnavõtt, siis ikkagi on selle all alati peidus soov armastada. Võib-olla naivistlik, aga ikkagi õige. Sest see on ju lõpuks kõige tähtsam.

KAILI VIIDAS, lavastaja

MARTTI MEUMERS, produtsent ja üks lavastuse idee autor: lisaks lavastuse „Isad ja pojad” produtseerimisele oled otseselt seotud ka selle lavastuse idee sünniga. Mil moel täpsemalt?

Kahel eelneval suvel suveteatriga tegeledes nakatusin teatripisikuga. Kui eelmise suvelavastuse mänguaeg läbi sai, tekkis küsimus, mis saab edasi. Minu peas tekkis mõte, et Eestis on nii palju toredaid teatriperesid, kus näitlejatööd teevad nii isa kui ka poeg. Ja veel ägedam, kui saaks mitu paari isasid-poegi ühele lavale mängima panna! Ehk oleks neil tore koos mängida ja publikul seda tore vaadata? Lugu hakkas Oti (Kilusk) ja Kaili (Viidas) peas idanema ja eelmisel sügisel sai selgeks, et sellest tuleb lavastus. Mul on hea meel, et selline lähtepunkt neid paelus ja nad sellest innustusid.

Kontserdihundi jaoks, mis produtseerib aastaringselt palju toredaid kontserte ja üritusi, on „Isad ja pojad” juba teine teatrilavastus. Kahel eelmisel suvel etendati Palmse mõisas edukalt suvetükki „Minul on vari”. Mis vahe on kontserdi ja

lavastuse produtseerimisel ning milliseid väljakutseid teatrikunst produtsendile esitab?

Oleme oma põhitegevuselt tõesti kontsertide korraldajad ja kui küsida, kas suvelavastuse ja kontserdi korraldamisel on vahe, siis vahe on üüratu. Teatri puhul on tohutult palju detaile, mille peale kõrvaltvaataja esmapilgul mõeldagi ei oska. See on väga suur ettevõtmine, mille nimel on kaua vaeva nähtud ning mis ühel hetkel publiku ees kaheks ja pooleks tunniks lahti rullub. Produtsendina on seda kõike päris keeruline hallata, aga kui väljakutsed meeldivad, siis on eesmärgi nimel tore pingutada.

Kindlasti on oluline ka mängukoht, antud juhul Palmse mõis. Meil on tekkinud hea koostöö: mõisarahvas soovib, et suvel Palmstes midagi sünniks ja meile omakorda meeldib selle paiga atmosfäär ja suhtumine.

Valisime näidendist välja mõned märksõnad ja palusime osatäitjatel neid kommenteerida. Tulemused on teie ees:

HANNES KALJUJÄRV lõpetas 1979. aastal TRÜ kehakultuuriteaduskonna ja Evald Hermaküla juhendatava teatristuudio Vanemuise teatri juures. Samast aastast töötab ta Vanemuises draamanäitlejana. Ta on külalisnäitlejana osalenud nii Viljandi Ugala, Tallinna Linnateatri, Rakvere teatri kui ka Emajõe Suveteatri lavastustes, samuti seriaalides ja filmides. Aastate jooksul on erinevaid rolle ja osatäitmisi kogunenud kaugelt üle saja.

Nanorobot – sellest ei tea ma midagi, see on minu jaoks segane asi. Johtuvalt oma eest ei jõua ma kõikide asjadega kaasa tuhiseda.

Triikimine – enam ei triigi, aga mäletan aegu ja perekondi, kus triigiti ka sokke.

Suguvõsa – mul tuleb sellega seoses silme ette pilt, millel on ülipikk kaetud laud, inimestel on pidulikud riided seljas, ollakse koos ja süüakse-juuakse. Hästi tore.

Auto – rõõm ja mure ühekorraga. Joovastus liikumisest ja valu, kui ta hakkab probleeme tekitama.

Tänapäeva noored – ohjah ... ei oskagi kohe. Minu jaoks on see nii tõsine teema, et selle lahkamise jooksul jõuaks issanda päike mitu korda tõusta ja loojuda.

Kodused remonditööd – tuleb üle elada.

Bitcoin – läheb sinna nanoroboti kanti. Ei saa öelda, et arusaadavam, aga

nanorobot on kraadike veel hullem kui *bitcoin*.

Suunamudijad – minu jaoks täiesti arusaamatu leivateenimise viis.

Moodne kunst – novott, tahad moodne mees olla, siis ära tee oma suud lahti ... Taban end näitustel ikkagi pikemalt peatumas klassika ees.

Elekter – mul on kusagilt jäänud meelde üks karikatuur, kus vanaisa on tabureti otsas ja uurib paksude prilliklaaside tagant elektripirni. Juures on kiri: „Vanaisa ei suuda seda elektri-asjandust kuidagi ära imestada.”

Pesumasin – kuidas küll ilma selleta hakkama saadi? Aga saadi ju?

Eluheidik – kurb tunne tuleb, kui tead kedagi ja näed, et tal pole elus kõige paremini läinud.

Aeg kaob, rõõmud jäävad – jällegi tuleb pilt silme ette: suguvõsa kokkutulek on läbi saanud, kõik on ülemelikud ja higised ning laulavad veidi heledate-kiledate häälttega...

RASMUS KALJURJÄRV alustas näitlejateed juba lapsena Vanemuise laval ning lõpetas 2004. aastal Eesti Muusikaakadeemia Kõrgema Lavakunstikooli XXI lennu. Aastatel 2004–2006 oli ta Eesti Draamateatri näitleja, aastatel 2006–2018 teatri NO99 näitleja. Alates 2019. aastast kuulus Von Krahli ja Ekspeditsiooni truppidesse ning 2023. aastast on vabakutseline näitleja. Ta on mänginud ka Vanemuise ja Emajõe Suveteatri lavastustes, samuti erinevates seriaalides ja filmides.

Nanorobot – arusaamatu, kättesaamatu suurus

Triikimine – asi, mida peab tegema

Suguvõsa – neid ei saa valida

Auto – tarbeese

Tänapäeva noored – meie tulevik

Kodused remonditööd – aeg-ajalt rahuldust pakkuv tegevus

Bitcoin – arusaamatu suurus, küsimärk

Suunamudijad – isikud, kes oma vastutusest tegelikult aru ei saa

Moodne kunst – nauditav

Elekter – hädavajalik

Pesumasin – veel hädavajalikum

Eluheidik – kurbust tekitav

Aeg kaob, rõõmud jäävad – ei tea ... olen selle lause suhtes pigem kõhkleva seisukohal

INDREK TAALMAA on üks neist tänapäeva Eestis haruldastest näitlejatest, kes ilma igasuguse erihariduseta on siinsel teatrimaastikul läbi löönud. Aastatel 1991–1993 töötas ta näitlejana Ugala teatris, 1994–1999 Rakvere teatris, 1999–2006 Vanemuises ning alates 2006. aastast teatris Endla. Hetkel on vabakutseline näitleja. 2013. aastal

rajas ta Tallinnas oma erateatri, mis kannab nime Tallinna Kammerteater ja mille alt on produtseerinud hulga monolavastusi.

Nanorobot – segane värk

Triikimine – sile riie ja viigid

Suguvõsa – isa, ema, vennad, õed, lapsed ... Positiivne tunne

Auto – vältimatu tarbeese

Tänapäeva noored – lillekesed

Kodused remonditööd – reaalsus, mis tuleb ära teha (aga mitte meeldiv)

Bitcoin – uus raha, mis on

segane ja arusaamatu

Suunamudijad – tegelased, kes ilma mingitki haridust omamata tahavad sulle igasuguseid mõtteid pähe toppida

Moodne kunst – lammas all vasakul nurgas

Elekter – väga vajalik (nagu autogi)

Pesumasin – puhas pesu, elementaarne

Eluheidik – õnnetu inimene

Aeg kaob, rõõmud jäävad – negatiivne ununeb, positiivne jääb!

LEONHARD SASS TAALMAA on pärit näitlejate perest, tema isa on Indrek Taalmaa ja ema Pärnu Endla näitleja Karin Tammaru. Noor näitleja lõpetas 2021. aastal Vanalinna Hariduskollee-

giumi teatriklassi ning õpib praegusel hetkel Viljandi Kultuuriakadeemias näitleja erialal. Ta on lapsena mänginud Endla teatri laval, lähiminevikus Theatrumi lavastustes ning mitmetes suveprojektides.

Nanorobot – lülisitikas
Triikimine – vajalik jama
Suguvõsa – lähedased
võõrad

Auto – liikuv kest
Tänapäeva noored – neti-
nutt

Kodused remonditööd –
tasuta, ikka tasuta

Bitcoin – õhus liiklev raha
Suunamudijad – edevuse
laat

Moodne kunst – toores
Elekter – keravälk

Pesumasin – suur-suur sõber
Eluheidik – õnnepeidik, mure-
leidik

Aeg kaob, rõõmud jäävad –
aeg kaob, rõõmud ununevad

EGON NUTER lõpetas aastal 1980 Tallinna Pedagoogilise Instituudi näitejuhtimise erialal. Aastatel 1981–2002 oli Nuter Vanalinnastuudio näitleja. On töötanud vabakutselise näitlejana Vana Baskini teatris, Endla teatris, Kuressaare teatris, Viljandi Ugalas. Alates 2019. aastast kuulub Nuter Tallinna Linnateatri truppi.

Nanorobot – mitte ei tea, mis see võiks olla? Mingi laste lelu ehk? Ma ei hakka guugeldama ka mitte.

Triikimine – minu isa näiteks oma viigipükste kallale kedagi teist ei lasknud, ise pressis neid läbi niiske lapi. Lappas veel pakse raamatuid raskuseks peale – täitsa omamoodi teadus. Aurune. Selle olen talt ära õppinud, küll ilma raamatute abita. Huvitav, kust küll tuleb väljend: triiki täis?

Suguvõsa – sõda, no see teine maailmasõda, lahutas Nuterid pooleks. Enamjagu läksid Rootsi, siia jäid isa ja vanaema, aga hiljem läksid nemadki üle vee. Minu lapsed pole neid näinudki – ei lubatud ju. Ema oli olemas. Lapsepõlves ka tema ema ja onu. Ja minu õde. Usun, et minu ja mu õe järeltulijad moodustavad vähe ühtsema suguvõsa. Materjali on – kui aga RAHU püsiks.

Auto – Žiguli (3), Ford Transit (1), Hyundai Lancia (1), Honda Stream (1), Volvo V70 (1), Mercedes-Benz B200 – siiani.

Tänapäeva noored – no enamuses ikka ägedad, aga eks ole vahelduseks ka igasugust. Issanda loomaaed on ikka veel suur.

Kodused remonditööd – no see on mu hobi. Ja ehitus on veel parem! Puit ja laast – ei tea paremat lõhna!

Bitcoin – ei saa siiani päris hästi tost virtuaalsest valuutast aru. Endal pole. Suunamudijad – tean, et nad kusagil tegutsevad. Ise ei tunne ühtegi.

Moodne kunst – ei ole hästi kursis. Andy Warhol ehk?

Elekter – on asendamatu

Pesumasin – töötab tänu elektrile, suur abimees

Eluheidik – jah, mõnikord on lihtne selle või tolle kohta nii öelda. Mina kipun alati mõtlema, mis teda selleni on viinud.

Aeg kaob, rõõmud jäävad – Tarmo Pihlap, jah? Sellise pealkirjaga võikski lõpetada – kurb oleks, kui elust rõõme ei jääkski.

OTT KILUSK on õppinud raamatukogundust Viljandi Kultuurikolledžis ja kaitsnud 2013. aastal magistrikraadi Tartu Ülikooli kirjanduse- ja rahvaluule osakonnas. On töötanud Ugalas lava-meistrina ning Vanemuises nii lava-meistri kui inspiitsendina, samuti eesti keele ja kirjanduse õpetajana Pärnu Vabakoolis. Alates 2019. aastast töötab dramaturgina Pärnu Endlas. Ta on avaldanud nii luulekogusid kui romaani ning kirjutanud muljetavaldava hulga näidendeid ning dramatiseeringuid, mis on jõudnud lavale erinevates Eesti teatrites.

KAILI VIIDAS lõpetas 2007. aastal Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia näitlejana, on õppinud ka Pärnu Saksa Tehnoloogiakoolis multimeedia kujundamist, täiendanud end teatri ja psühholoogia õpestudios AlterEgo, samuti Tiiu Luhti Grimmikoolis. 2024. aastal kaitses ta teenusdisaini ja -juhtimise erialal magistrikraadi Tartu Ülikooli Pärnu Kolledžis. Alates 2007. aastast töötab Pärnu Endlas näitleja ja lavastajana. On lavastanud paljudes Eesti teatrites (Vanemuine, Ugala, Emajõe Suveteater jt), mänginud filmis ja teleseriaalides, loonud fotonäitusi, lavastuste kujundusi, muusika- ja reklaamvideosid ning tegutsenud Pärnu Sütevaka gümnaasiumis teatriõpetajana.

IIR HERMELIIN on vabakutseline teatrikunstiik. 1997. aastal lõpetas ta Eesti Kunstiakadeemia lavastuskunsti osakonna ning täiendas end aastatel 1997–1998 Praha Näitekunsti Akadeemias. Aastatel 2003–2012 töötas Tallinna Linnateatri peakunstnikuna, aastal 2013 kureeris Eesti Teatri Festivali DRAAMA. Ta on teinud lavakujunduse ka Eestis toimunud Eurovisiooni lauluvõistlusele (2002) ja Euroopa Filmiauhindade gala lavakujunduse Nokia Kontserdimajas (2010). Ta on kunstnikutöid teinud Tallinna Linnateatris, Eesti Draamateatris, Vanemuises, Estonias, VAT Teatris, Von Krahli teatris, Eesti Nuku- ja Noorsooteatris, Emajõe Suveteatris, Endlas, Karlova teatris jm.

FELIX KÜTT on basskitarrist ja helilooja. Aastal 1996 lõpetas ta Tartu Õpetajate Seminari, saades muusikaõpetaja diplomi. Aastast 2000 töötab Endla teatri muusikajuhina ning on loonud paljudele lavastustele muusikalise kujunduse või originaalmuusika. Tegutsenud mitme popansambli basskitarristina, sh aastatel 1994–2007 ansambelis Genialistid. Andnud välja mitmeid oma loominguga helikandjaid.

BITCOIN

Bitcoin on digitaalne käibevahend ehk virtuaalraha, millega saab kaubelda kogu maailmas. *Bitcoin*'i lõi 2008. aastal inimene või inimeste grupp, kes peidab end Satoshi Nakamoto pseudonüümi taha. Keegi pole seda inimest näinud, alates 2011. aastast pole temast ka midagi kuulda olnud.

Bitcoin'i münte saab talletada arvutis failina, hoida kolmanda osapoole käes, kes osutab „rahakoti“ teenust ja loomulikult ka ära kulutada, saates neid võrgu kaudu teisele *bitcoin*'i aadressile. *Bitcoin*'i looja on süsteemi kirjeldanud kui võrdõiguslikku maksesüsteemi, kus tehinguid teostatakse ilma kolmanda osapoole (panga) osavõtuta.

Bitcoin'i süsteemis on ostjad ja müüjad anonüümsed, neil on krüptograafilised pseudonüümid. Tehinguid on peaaegu võimatu võltsida ja neid ei

saa kontrollida ükski organisatsioon ega riik.

Aja jooksul on käibelt kadunud umbes 4 miljonit *bitcoin*'i. Krüptoraha võib kaduda, kui inimesed kaotavad salajase võtme, millega oma krüptorahakotile ligi pääseb. Salavõti meenutab internetipanga PIN-koodi, aga erinevus on selles, et ununenud PIN-koodi asemele on võimalik pangast uus küsida, *bitcoin*'i puhul seda võimalust ei ole. Kadunud *bitcoin*'id on jäädavalt lukustatud ja neid ei saa kasutada.

Bitcoin on väärtuslik, sest inimesed on otsustanud seda väärtuslikuks pidada ning väärtuse määrab see, kui palju on inimesed nõus selle eest maksma. Päris paljud rahandusmaailmas autoriteetsed inimesed on *bitcoin*'i suhtes jäänud skeptiliseks, *bitcoin*'i on nimetatud ka „kollektiivseks luuluks“.

PURKISITTUMINE

Purkisittumine kui moodsa kunsti hinnangulise tooniga sünonüüm on meie keeles ja kultuuris nii sügavalt juurdunud, et seda kasutades me enamasti pikemalt ei mõtle, kust see väljend pärineb ja kas see võib mingis kontekstis ka solvav olla.

Pilk ajalukku ütleb, et 1992. aastal toimus Eesti Näituste paviljonis näitus "S & K 2 – Artmix", kus eksponeeriti ka kunstnik Jaan Toomiku projekti „16. mai – 31. mai 1992“, mis koosnes 16st hermeetiliselt suletud klaaspurgist, mille sees olid ekskremendid ning mille kõrvale olid asetatud paberilehed konkreetse päeva menüü kirjeldusega.

Kontseptuaalne teos või installatsioon pälvis tähelepanu, mis ületas

mäekõrguselt tavapärase kunstiringkondade huvi, hetkel on sealt käibele läinud sõna laiemalt kasutusel pigem kõige selle kohta, mida saab teha ilma põhjalikke oskusi omamata. Paraku on purkisittumise mõiste tänapäeva Eestis tihti käibel mitte ainult visuaalkunsti, vaid kultuurivaldkonna kohta tervikuna. Küllap on ütlematagi selge, et selle sõna vales kontekstis tarvitajad näitavad nii eelkõige iseenda piiratud ja harimatust.

Tõe huvides tuleb muidugi tunnistada, et nagu igas valdkonnas, nii te gutseb ka kultuurivaldkonnas erinevaid inimesi, ja kindlasti on olukordi, kus see värvikas sõna on absoluutselt asjakohane.

PALMSE MÕIS

Esimesed ülestähendused Palmse mõisa kohta pärinevad keskaegsetest ürikutest, kus teda mainitakse Mihkli nunnakloostri lauamõisana. Aastatel 1522–1677 oli mõis Metzackenite perekonna omanduses, 1677. aastal läks aga von der Pahlenite suguvõsa kätte ning jäi pere omandisse kuni 1923. aastani. Mõis on mitu korda sõdades hävinud ning seejärel uuesti üles ehitatud. Aastatel 1782–1785 ehitati peahoone arhitekt Johann Caspar Mohri jooniste järgi ümber ning hoone sai oma praeguse ilme.

Mõisaansambli üks kauneimaid ehitisi on palmimaja, mis valmis 1870-ndatel aastatel. Seal katsetati erinevate eksootiliste taimede ja puuviljade kasvatamist. Vanas linnaserehis asub praegu seminari- ja koolituskeskus.

Palmse mõisa härrastemaja taga avaneb park, mis koosneb regulaarpargist ja parkmetsast. Pargis jalutamiseks on võimalik valida kolme erineva pikkusega matkaraja vahel.

Valik ideid Palmsega tutvumiseks:

- Põnev mõisaekskursioon giidiga E–P kell 10–18.
- Mõisas toimuvad põnevad näitused, etendused ja kontserdid.
- Korraldada saab pulmi, sünnipäevi, seminare, konverentse, firmaüritusi, jõulupidusid.
- Meeliköitvad üritused toimuvad lastele, ajaloo huvilistele, seiklushimulistele ja romantikutele.
- Härrastemajas saab tutvuda baltisaksa elustiili tutvustava ekspositsiooniga ja kuulata ainulaadse orkestrioola esituses kaasakiskuvat tantsumuusikat. Mõisa härrastemaja annab suurepärase ettekujutuse mõisnike elustiilist 19. sajandil.

Tere tulemast Palmse mõisasse!
www.palmse.ee

Muuseum seob ajaloolise mõisakultuuri majutuse ja toitlustusega. Lisaks erinevatele programmidele on Palmstes võimalik ka ööbida ning nautida erinevaid maitseelamusi nii kohvikus kui ka Palmse kõrtsis.

TOETAJAD

Palmse
mõis

pileti
levi

KORRALDAJA

Vähiravifond Kingitud Elu

Hea külastaja! Kui leiad võimaluse, siis palun toeta vähiravifondi „Kingitud elu“, kelle vabatahtlikud leiad siitsamast etenduse alt.

Tänuhikult Kontserdihunt

VÄHIRAVIFOND
KINGITUD ELU

